

przewodnik-celownik
trafaj bezbłędnie

Barcelona

atlas miasta
w środku!

 Bezdroża

ERGO
HESTIA

Ubezpieczenie
w podróży

Autorka przewodnika: Dominika Zaręba

Podziękowania dla Tiny Jylhä za bezcenne rady o najbardziej kultowych i najpiękniejszych zakątkach Barcelony.

Aktualizacja: Dominika Zaręba

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja i korekta wydania: Gabriela Turzańska, Maciej Żemojtel

Zdjęcie na okładce: fot. Dominika Zaręba

W publikacji wykorzystano fotografie udostępnione przez: Fundació Joan Brossa (© Imágenes cortesía Fundació Joan Brossa), Fundació Antoni Tàpies (© Imágenes cortesía Fundació Antoni Tàpies), Museu Frederic Marès (© Imágenes cortesía Museu Frederic Marès).

Opracowanie kartograficzne: Grzegorz Marchut, Maciej Drzniewicz

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

OSM (<http://www.openstreetmap.org>)

Koncepcja graficzna serii: PANCZAKIEWICZ ART.DESIGN | Paweł Panczakiewicz

Projekt okładki i strony tytułowej: MAZAKI STUDIO | Konrad Rządowski

Skład: Krzysztof Hosaja, Zofia Łucka

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres: <http://bezdroza.pl/user/opinie/?bebar2>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie II

ISBN: 978-83-246-8582-0

Copyright © Helion, 2014

- Kup książkę
- Poleć książkę
- Oceń książkę
- Księgarnia internetowa
- Lubię to!
- Nasza społeczność

SPIS TREŚCI

przewodnik-celownik
trafaj bezbłędnie

4 Indeks atrakcji turystycznych

11 Atlas Barcelony

35 Historia Barcelony

45 Atrakcje Barcelony

189 Informacje praktyczne

Kup książkę

Poleć książkę

XIV w. – początki XIX w.: osłabienie gospodarcze i polityczne, Barcelona na peryferiach imperium kastylijskiego

Położenie miasta nad morzem odegrało w jego dziejach olbrzymią rolę.

foto: Dominika Zagęba

Wiek XIV był początkiem słabnięcia międzynarodowej pozycji gospodarczej, społecznej i demograficznej Barcelony, co było związane m.in. z epidemią dżumy w 1348 r., a także ekspansją Turcji w basenie Morza Śródziemnego. Od 1450 r. Katalonia i Barcelona traciły pozycję potęgi handlowej w obszarze śródziemnomorskim. Miasto nękały konflikty społeczne wynikające z trudnej sytuacji gospodarczej. Konserwatywne ugrupowanie la Biga, składające się z przedstawicieli oligarchii, walczyło z domagającą się reform grupą la Busca – skupiającą drobnych kupców i rzemieślników, która z kolei postulowała dewaluację pieniądza, ochronę rodzimej produkcji i handlu, a także demokratyzację rządów w mieście. Ważnym wydarzeniem było powstanie w Barcelonie uniwersytetu w 1450 r. Znaczenie Katalonii w regionie oraz polityczna i gospodarcza rola Barcelony zmalały po **zjednoczeniu Aragonii z Kastylią w 1479 r.** wskutek małżeństwa dziedziców tronów Aragonii – Ferdynanda II (1452–1516) i Kastylii – Izabeli I (1451–1504), zwanych Królami Katolickimi. Równie ważne było odsunięcie się

szlaków handlowych z basenu Morza Śródziemnego w związku z odkryciem Ameryki. Od XVII w. Barcelona stała się centrum **separatyizmu katalońskiego**. W 1640 r. wybuchło powstanie „Dels Segadors” przeciw królowi Filipowi IV Habsburgowi (1605–65) – powstanie oddziałów chłopskich – tzw. żniwiarzy, do których dołączyła burżuazja, którego rezultatem było przez krótki czas odłączenie się Katalonii od państwa hiszpańskiego i uznanie panowania Ludwika XIII francuskiego. Katalonia ostatecznie skapitulowała przed wojskami kastylijskimi 13 października 1652 r. Od tego czasu kolejni władcy Hiszpanii coraz bardziej ograniczali autonomię Katalonii. Jednocześnie Francja wysuwała pretensje do Katalonii i wskutek wojny zakończonej pokojem pirenejskim w 1659 r. i zwycięstwem Francji została podzielona pomiędzy Francję a Hiszpanię. W latach 1701–14 toczyła się **wojna o sukcesję hiszpańską**. Walka o panowanie nad Hiszpanią i dominację w Europie rozgrywała się pomiędzy Wielką Bry-

tanią, Holandią, Austrią i Prusami a Francją, Hiszpanią, Bawarią i Kolonią. Katalonia opowiedziała się po stronie Habsburgów, którzy ostatecznie przegrali wojnę. Na mocy traktatu z Utrechtu na tronie Hiszpanii zasiadł Filip V (1683–1746) z dynastii Burbonów, a Katalonia z Barceloną zostały poddane licznym represjom, obejmującym zniesienie przywilejów, likwidację praw lokalnych, samorządu (Generalitat) i Rady Stu, usunięcie z urzędów języka katalońskiego, przeniesienie uniwersytetu z Barcelony. Filip V zbudował cytadelę na krańcu dzielnicy Ribera, gdzie mieściło się więzienie. Sama cytadela stała się symbolem władzy znienawidzonym przez mieszkańców (zburzono ją w 1869 r., a w jej miejscu powstał **35** Parc de la Ciutadella). W kolejnych latach nasiliły się represje wobec Katalończyków. Król Karol III Hiszpański (1716–88) zabronił używania języka katalońskiego

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

Ciutat Vella – Stare Miasto

(Barri Gòtic, Casc Antic i La Ribera,
La Rambla, El Raval)

Stare Miasto Barcelony (Ciutat Vella) obejmuje dzielnice zwane Barri Gòtic, La Ribera i Casc Antic (Sant Pere i Santa Caterina), La Rambla i El Raval. Ponieważ charakter i klimat każdej z tych części Starego Miasta bardzo się różni, ich najważniejsze obiekty i ciekawe miejsca opisujemy w przewodniku osobno. Ciutat Vella dzisiaj to przede wszystkim platanina uliczek, zaułków i placów, zabytkowych kamienic i budowli reprezentujących style architektoniczne od średniowiecza po secesję. W tej tętniącej życiem niemal na okrągło historycznej części miasta znajdziemy najwięcej kawiarni, barów, restauracji, sklepów z pamiątkami, antykami i książkami, galerii sztuki, a także miejsca związane z bohemą artystyczną Barcelony.

Barri Gòtic (hiszp. Barrio Gótico)

Barri Gòtic, czyli Dzielnica Gotycka, ciągnie się po lewej stronie Ramblí (patrząc w kierunku morza) – od Plaça de Catalunya aż po port. Jest to część dawnego średniowiecznego miasta, które do połowy XIX w. było otoczone pierścieniem murów obronnych. Wąskie uliczki, przeznaczone głównie dla pieszych, doprowadzą nas do serca dzielnicy – **Pla de la Seu**, z monumentalną katedrą (**Catedral de Barcelona**). Oś architektoniczną i historyczną dzielnicy tworzą także trzy inne interesujące place. **Plaça del Rei** to piękna gotycka architektura i pałac królów Katalonii. **Plaça de Sant Jaume** zdobią eleganckie budynki Ratusza i siedziby rządu katalońskiego. **Plaça Reial** – z podcieniami, palmami i latarniami Antoniego Gaudíego – zawsze tętni życiem, gromadząc kosmopolityczną mieszankę turystów i mieszkańców przy stolikach kawiarni i restauracji; znany jest także z popisów ulicznych artystów. Wędrując zaułkami i brukowanymi ulicami Dzielnicy Gotyckiej, zobaczymy dawną (średniowieczną) gminę żydowską **El Call**, a także natkniemy ruiny antycznej Barcelony, kolonii rzymskiej, zwanej wówczas Barcino. Obok zabytków i muzeów pełno jest różnorodnych restauracji, kawiarni oraz rustykalnych i nowoczesnych sklepów.

© Ginasanders | Dreamstime.com

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

1 Carrer del Bisbe

7 J6

Jaume I (L4), Liceu (L3)

W tej wąskiej gotyckiej uliczce, która dochodzi do Placa de Sant Jaume, warto zwrócić uwagę na ozdobną **neogotycką galerię – „mostek”** łączący Palau de la Generalitat z przeciwnym budynkiem Casa dels Canonges. Powstał w 1928 r., jako inspiracja weneckim Mostem Westchnień, a jednym z jego twórców był Joan Rubió i Bellver (1870–1952), secesyjny architekt kataloński, przedstawiciel *modernisme catalán* (zob. s. 146) i bliski współpracownik Antoniego Gaudiego.

2 Carrer de Petritxol

6 I6

Liceu (L3)

Urocza gotycka uliczka udekorowana kamienicami z XVIII i XIX w., znana jest przede wszystkim z galerii sztuki, kawiarni i sklepów z czekoladą i słodyczami. Warto spróbować hiszpańskich *churros* (kat. *xurros*), czyli pączków podawanych z gorącą czekoladą.

3 Casa de la Ciutat (Ajuntament de Barcelona)

7 J6

(hiszp. La Casa de la Ciudad de Barcelona, Ratusz Miejski)

Plaça de Sant Jaume 1

Jaume I (L4), Liceu (L3)

+34 93 4027000

nd. 10.00–13.30 (lub z przewodnikiem po umówieniu się)

Ratusz Miejski jest budynkiem reprezentującym różne style architektoniczne, a jego początki sięgają 1369 r. Na zewnątrz warto zwrócić uwagę na neoklasyczną fasadę główną z 1847 r., zaprojektowaną przez katalońskiego architekta Josepa Mas i Vila. Dwie rzeźby dzieła Josepa Bovera przedstawiają króla Jakuba I (który założył Radę Stu, pierwszą radę miejską, sprawującą rządy do 1714 r.) oraz członka Rady Stu i wybitnego barcelończyka – Joana Fivellera. Oryginalną fasadę gotycką z 1399 r. można zobaczyć od strony Carrer de la Ciutat, gdzie znajdowało się główne wejście do czasu budowy nowej fasady – neoklasyczej (nad jej główną bramą zobaczymy trzy herby – pośrodku herb króla Aragonii Piotra III, a po bokach herby Barcelony).

Wnętrze Ratusza kryje wiele perełek. Należą do nich z pewnością gotycka **Saló de Cent**, czyli Sala Rady Stu z XIV w., zaprojektowana przez średniowiecznego architekta katalońskiego Pere Llobeta (twórcę także fasady gotyckiej), a także **Saló de Cròniques**, czyli Sala Kronik, udekorowana malowidłami ściennymi Josepa Marii Sertà (1874–1945), znanego z fresków malarza rodem z Barcelony. Hol główny i gotyckie schody Ratusza tworzą prawdziwą galerię sztuki z rzeźbami takich katalońskich artystów, jak Josep Llimona, Josep Maria Subirachs, Frederic Marès czy Joan Miró.

© Audidelacruz | Dreamstime.com

Carrer de Petritxol
Xurros z gorącą czekoladą – przysmak z ulicy Petritxol.

© Neiron Photo | Shutterstock.com

Carrer del Bisbe
Neogotycki arkadowy „mostek” wiszący ponad Carrer del Bisbe.

© Iakov Filimonov | Shutterstock.com

Casa de la Ciutat
Sala Rady Stu.

6 El Call

(średniowieczna Dzielnica Żydowska)

Centre d'Interpretació del Call,
Placeta de Manuel Ribé bez nr;
Sinagoga Major, Carrer Marlet 5

Jaume I (L4), Liceu (L3)

www.museuhistoria.bcn.cat,
www.calldebarcelona.org

Centre d'Interpretació:
wt.–pt. 11.00–14.00, sb.–nd.
11.00–19.00; Sinagoga Major:
latem pn.–pt. 10.30–18.30,
sb.–nd. 10.30–14.30,
zimę pn.–pt. 11.00–17.30,
sb.–nd. 11.00–15.00

wstęp wolny

Średniowieczna dzielnica Żydów sefardyjskich (tak określa się zamieszkujących Półwysp Iberyjski, którzy posługiwali się dialektem judeoromańskim) była bardzo ważnym miejscem kulturowym i handlowym Barcelony w XI–XIV w., zamieszkałym przez kupców, rzemieślników, winiarzy, a także lekarzy i uczonych. Obejmowała niewielki obszar – pomiędzy dzisiejszymi ulicami: Carrer dels Banys Nous, Sant Sever, Bisbe i Carrer del Call. W związku z przejawami antysemityzmu dzielnicę otoczono murami z jedną tylko bramą wejściową w pobliżu Placu de Sant Jaume. Gminę żydowską zlikwidowano w 1391 r. z powodu narastających prześladowań Żydów w Hiszpanii. Zostali oni całkiem wypędzeni z Półwyspu Iberyjskiego w latach 1492–98 i osiedlili się m.in. we Włoszech, Holandii, na Bałkanach, Bliskim Wschodzie i w Ameryce Łacińskiej.

Przy **Placeta de Manuel Ribé** w zabytkowym domu z XIV w., zwanym Rabino („Rabin”) lub Alquimista („Alchemik”), działa **Centre d'Interpretació del Call** z wystawami czasowymi, zarządzane przez Muzeum Historyczne Barcelony MUHBA.

Zabytkami żydowskimi opiekuje się stowarzyszenie Associació Call de Barcelona z siedzibą w Wielkiej Synagodze – **Sinagoga Major**.

7 J6

7 Església de la Mercè

7 J6

Plaça de la Mercè

Drassanes (L3)

Piękna barokowa bazylika poświęcona jest Matce Boskiej Łaskawej, patronce miasta, ku czci której 22–24 września odbywa się jedno z największych w Barcelonie świąt – ze sztucznymi ogniami, paradami gigantów i występami Castells (katalońska tradycja wznoszenia pomników-zamków z ludzi stojących jeden na drugim). Kościół wzniesiony na planie krzyża łacińskiego wyróżnia kopuła nad prezbiterium z wielką figurą Maryi, widoczną z daleka. Pełne przepychu wnętrze zdobią złożone ołtarze, mozaiki i freski oraz otoczony czcią wizerunek Matki Boskiej Łaskawej.

8 Església de Santa Maria del Pi

6 I6

c. de Cardenal Casañas 16/
Plaça de Sant Josep Oriol

Liceu (L3)

http://basilicadelapi.com

Ten XIV-wieczny kościół gotycki stojący przy Plaça de Sant Josep Oriol wyróżnia ogromna rozeta – o średnicy 10 m – jeden z typowych elementów katalońskiego gotyku. Świątynia poświęcona jest Matce Boskiej, a przymiotnik *de pino* związany jest z drzewem sosny, która niegdyś tu rośla. Kościół został odbudowany po pożarze w 1936 r.

© matth | Fotolia.com

Església de la Mercè
Pomniki-zamki z ludzi – Castells, to katalońska tradycja, którą zobaczymy m.in. w czasie świąt ku czci Matki Boskiej Łaskawej, patronki miasta.

Església de la Mercè

Església de Santa Maria del Pi

© Phant | Shutterstock.com
© Phant | Shutterstock.com

21

Antic Mercat del Born

7 K5

Plaça de Comercial
Arc de Triomf (L1), Jaume I lub
Barceloneta (L4)
<http://elborncentrecultural.bcn.cat>
wt.–nd. 10.00–18.45
wstęp do centrum gratis,
zwiedzanie wystawy
N 6 EUR, U 4,20 EUR
TAK

Jeden z najpiękniejszych secesyjnych dawnych targów miasta, przykład XIX-wiecznej konstrukcji z żelaza (1876). Po kilku latach prowadzonych tu prac archeologicznych i renowacyjnych powstało centrum kulturalne i muzeum – **El Born Centre Cultural**, gdzie można zobaczyć m.in. fragmenty ulic i zabudowań średniowiecznej Barcelony i wystawę Barcelona 1700. Okolice targu i cały ten artystyczny zakątek Barcelony, zwany El Born, pełen jest modnych kawiarni, restauracji i barów.

22

**Arc de Triomf
(Łuk Triumfalny Barcelony)**

7 K4

Passeig de Lluís Companys/
Passeig de Sant Joan
Arc de Triomf (L1)

Łuk Triumfalny Barcelony zaprojektował Josep Vilaseca i Casanovas jako główne wejście na teren prestiżowej Wystawy Światowej, która odbywała się na terenie Parc de la Ciutadella w 1888 r. Ciekawostką jest, że początkowo sam Gustave Eiffel zaproponował władzom miasta ustawienie tu swojej słynnej wieży, ale ostatecznie jako symbol wystawy wybrano łuk.
Wzniesiony z cegły łuk, mierzący 30 m, reprezentuje styl zwany *neo-mudejar*, łączący elementy chrześcijańskie i muzułmańskie. Zdobią go rzeźby wykonane przez ówczesnych artystów katalońskich. Zobaczymy m.in.: rzeźbę *Barcelona witająca gości* Josepa Reynésa, alegorie przemysłu, rolnictwa i handlu Antoniego Vilanova oraz alegorie nauki i sztuki przedstawione przez Torquata Tassa, a także herby 49 prowincji hiszpańskich.

23

Carrer de Montcada

7 K5

Jaume I (L4)

Jest to jedna z najlepiej zachowanych średniowiecznych ulic Barcelony. Gotyckie pałace-rezydencje wpływowych wówczas obywateli miasta – bogatych kupców i arystokratów na czele z rodziną Montcada, której ulica zawdzięcza nazwę, świadczą o bogactwie ówczesnej Barcelony, kiedy to katalońska flota wiodła prym w basenie Morza Śródziemnego. Kamienice, w większości z XIII i XIV w., kryją eleganckie i zaciszne patia, typowe dla katalońskiego gotyku. Przy tej ulicy znajdują się też godne odwiedzenia muzea Barcelony, na czele z samym Muzeum Picassa (33 **Museu Picasso de Barcelona**) oraz ciekawe galerie sztuki i sklepy z pamiątkami.

fot. Dominika Zaręba

Carrer de Montcada
Sklep z pamiątkami przy
Carrer Montcada.

fot. Dominika Zaręba

Antic Mercat del Born

© oneblink1 | Fotolia.com

Arc de Triomf

XIX-wieczny Arc de Triomf to jedna z budowli powstałych na Wystawę Światową w 1888 r.

34

Palau de la Música Catalana

(Pałac Muzyki Katalońskiej)

6 15

c. de Sant Pere Més Alt
bez nr., wejście – c. Palau
de la Música 4–6

Urquinaona (L1 i L4)

www.palaumusic.org

VIII i Wielki Tydzień codz.
10.00–18.00, VIII 9.00–20.00,
pozostałe miesiące codz.
10.00–15.30

N 18 EUR, U 11 EUR

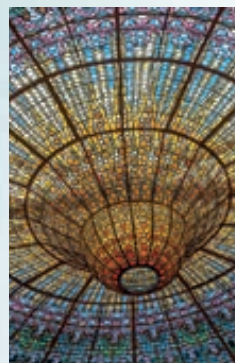
TAK

Jest to jeden z najgenialniejszych przykładów katalońskiej secesji (*modernisme catalán* – zob. s. 146); z salą koncertową, która jest podziwiana ze względu na oryginalność i design. Od ponad 100 lat rozbrzmiewa tu muzyka klasyczna, a także nowoczesna, ściągając widzów i melomanów z całego świata. Rocznie odbywa się tu średnio 350 koncertów.

Pałac został wpisany na Listę UNESCO. Wniesiono go w latach 1905–08 według projektu architekta Lluís Domènecha i Montañera, rodowitego barcelończyka. Stworzył on dzieło pełne światła i kolorów z witraży, mozaik, elementów ceramicznych, rzeźb w stylu secesyjnym, nawiązujących do ornamentyki barokowej, z przewagą symboli i postaci związanych z muzyką. Przy wykańczaniu poszczególnych elementów i detali pomagali inni artyści, rzeźbiarze i ceramicy katalońscy. Bryła budynku o żelaznej konstrukcji wzniesiona jest z cegły. Mecenasami budowy byli katalońscy przemysłowcy tekstylni.

Najbardziej charakterystycznym elementem architektonicznym wnętrza sali koncertowej (**Sala de concerts**) jest odwrócona kopuła witrażowa wykonana z wielokolorowego szkła, która przedstawia chór anielski. W naturalny sposób rozświetla ona wnętrze sali. Główną dekoracją sceny są organy, natomiast proscenium zdobią rzeźby o tematyce muzycznej – zobaczmy np. motyw nawiązujące do dramatu muzycznego Richarda Wagnera *Walkiria*. Wśród postaci można dostrzec popiersia kompozytorów – Ludwiga van Beethovena i Josepa Anselma Clavé. Clavé (1824–74) był kompozytorem, dyrygentem, poetą i politykiem katalońskim, który stworzył w Hiszpanii ruch chóralny i spopularyzował muzykę i pieśni katalońskie. Równie piękna jest kolumnada drugiego piętra widowni pokryta ceramiką z motywami kwiatów, wykonana przez Lluísa Bru.

Przed wejściem do Pałacu Muzyki Katalońskiej zobaczmy rzeźbę przedstawiającą Lluísa Milleta i Pagès, fundatora towarzystwa chóralnego Orfeó Català w 1891 r.

© javarman | Fotolia.com

© gary718 | Shutterstock.com

Palau de la Música Catalana
Wpisany na Listę UNESCO Pałac de la
Música Catalana.

© Rodrigo Garrido | Shutterstock.com

Palau de la Música Catalana
Oświetlająca sala koncertowa.

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA
Helion SA

przewodnik-celownik
trafiaj bezbłędnie

Przewodniki-Celowniki to nowatorskie publikacje turystyczne, opisujące najciekawsze miasta i regiony Europy. Ich wyróżnikiem są dokładne mapy oraz zwięzłe, przygotowane w formie leksykonu i ilustrowane zdjęciami opisy atrakcji turystycznych. Nowe przewodniki dają swobodę podczas zwiedzania, wolność i niezależność podczas wycieczek i podróży. Pozwalają w prosty sposób odnajdywać w terenie interesujące miejsca i identyfikować obiekty. Mapa, tekst i zdjęcia uzupełniają się i tworzą wzajemnie powiązaną całość, która sprawi, że samodzielna wędrówka po mieście stanie się prawdziwą przyjemnością!

Barcelona

Przewodnik-Celownik Barcelona to:

- Atlas centrum miasta 1:12 500
- Alfabetyczny leksykon
141 największych
atrakcji turystycznych
- Ponad 170 kolorowych fotografii
- Zagadki i ciekawostki dla dzieci
- Zwięzłe informacje praktyczne
- Przejrzysty system odsyłaczy

... a wszystko po to, by w nieskrępowany sposób cieszyć się
Barceloną, bezbłędnie trafiać do wybranych przez siebie celów,
ułożyć własny plan zwiedzania, poznać i zobaczyć największe
atrakcje miasta.

Nr katalogowy: 16065

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
0 601 339900

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
• <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl,
<http://bezdroza.pl>

ISBN 978-83-246-8582-0

9 788324 685820 >

Cena 32,90 zł